

KØNS- BEVIDSTHED I FOLKESKOLEN

– En vejledning og guide
til materialesamlingen

Kolofon

Denne materialesamling er udarbejdet af Danmarks Lærerforening og Tekla Canger fra Københavns Professionshøjskole i samarbejde med 40 lærere fra hele landet, der har deltaget i projektet: 'Forankring af kønsbevidsthed i folkeskolen', med inspiration fra Danmarks Lærerforenings tidligere projekt: 'Kønsbevidsthed i folkeskolen'.

Lærerne bag materialesamlingen er:

Amanda Amadeu Badu, Anette Margrethe Berg, Anna Storm Andersen, Anne Bodil Rasmussen, Anne Hammer, Cecilie Werk, Charlotte Vedstesen Hansen, Christina Bælum, Cor Skjønning Christensen, Emma Storgaard Beck, Emma Wasenius Mikkelsen, Helle Christiansen, Inge Madsen, Irene Nim Hansen, Jeanett Bonde Nielsen, Julia Schreblowski, Katharina Telkamf Birch, Katrine Illum Mourier, Lea V. R. Jensen, Marie Louise Petersen, Marie Perschardt, Matilde Brix Lajer, Mette Toft Oxbøll, Nadine Nørgaard Wichmann, Natascha Kratlund Jarlhelt, Pernille Nørrelund Lykkebrønd, Pia Neye Caspersen, Rikke Heinrichy, Rikke Johansen, Sandra Arndal Eleonora Thaisen, Sandra Broløs Varming, Signe Grundal og Stine Mundt.

Materialesamlingen er finansieret af Villum Fonden.

VILLUM FONDEN

Forord

Af Regitze Flannov, forkvinde for Undervisningsudvalget i DLF

Danmarks Lærerforening ønsker at bidrage til øget kønsbevidsthed i folkeskolen. Folkeskolen bygger på åndsfrihed, ligeværd og demokrati, og i folkeskolen skal alle elever – uanset køn – trives og have mulighed for at udvikle deres fulde potentiale. I skolen skal vi til alle tider bidrage til denne dagsorden.

Vi ved, at der er en række forskelle på, hvordan piger og drenge klarer sig, deres forestillinger om hvad de er gode til og på de valg, som de træffer fra de er helt små, og til de vælger uddannelse og karriereveje. Disse forskelle kan hænge sammen med de bevidste og ubevidste forventninger, der er til deres køn – også i undervisningen.

Det er derfor vigtigt, at vi tænker på vores elever som mere end blot "drenge" og "piger". Vi har alle, både som lærere, forældre og samfund, forventninger til hvad henholdsvis drenge og piger kan og skal. Forskning viser, at vores kønnede forventninger til piger og drenge har betydning for blandt andet elevernes valg af uddannelse og interesser. Forventninger til særlig pige- og drengedadfærd er ofte ubevidste og kan være med til at fastholde stereotype forståelser af, hvad 'rigtig' pige- og drengedadfærd er – og dermed indsnævre elevernes muligheder for at passe ind.

For at elevernes muligheder ikke forudbestemmes eller begrænses af køn, må skolens

dannelses- og undervisningsopgaver skabe rum for, at både forskellige piger og forskellige drenge på lige vilkår kan realisere deres personlige, faglige og sociale potentialer.

Denne samlede materialesamling er blevet til med støtte fra Villumfonden og i samarbejde med Tekla Canger fra Københavns Professionshøjskole samt et netværk af interesserede og engagerede lærere, der har inspireret os alle med deres beretninger og oplevelser fra skolehverdagen.

Deres erfaringer viser, at der ude på skolerne er behov for en professionaliseret kønsbevidsthed, hvor læreren er opmærksom på, at tilgangen til køn kan påvirke den enkelte elevs skoleliv, personlige udvikling, socialisering og videre færd i både uddannelsessystemet og eget liv.

Materialet indeholder en række kønsrelaterede dilemmaer, øvelser og en satirisk kortfilm som har til formål at inspirere til dialog og udvikling blandt lærere, således at alle elever får de bedste betingelser for at deltage i undervisningen. Jeg håber, at kataloget vil inspirere lærere, skoleledere og andre, der har deres gang på skolerne, til at sætte samtaler om kønsbevidsthed i gang, så en professionaliseret kønsbevidsthed bliver en naturlig del af lærerens didaktiske værktøjskasse – til gavn for alle elevers dannelse og trivsel.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning5

2. Teoretisk baggrund for kønsbevidst pædagogik.....6

3. Vejledningen9

Materialesamlingens formål

Materialesamlingens målgruppe

Materialesamlingens dele

4. Casekatalog10

Formål

Baggrund

Anvendelsen af casekataloget

5. Øvelseskatalog12

Formål

Baggrund

Anvendelsen af øvelseskataloget

6. "En køn historie" – en film om kønsbevidsthed.....13

Formål

Baggrund

Anvendelsen af filmen

7. Tre eksempler på anvendelse af materialesamlingen14

Eksempel 1: Et kort forløb for en afgrænset gruppe lærere

Eksempel 2: Et længere forløb med de samme deltagere

Eksempel 3: Et forløb der indgår som led i skoleudvikling

1. Indledning

Denne materialesamling er blevet til som resultat af projektet 'Kønsbevidsthed i folkeskolen', hvor 40 undervisere, primært lærere i folkeskolen, har været involveret.

Formålet med projektet har været at bidrage til lærernes kønsbevidsthed, så køn medtænkes i lærerens pædagogiske og didaktiske redskabskasse.

Undervisning og det sociale liv i skolen kan gøre en positiv forskel i forhold til, at køn ikke skal være en forhindring for det enkelte barns trivsel og udfoldelse af interesser, evner og potentialer.

Baggrunden for projektet har været en erkendelse af, at vores forforståelser af køn i samfundet, skolen og det sociale liv har en betydning for, hvordan det enkelte barn – pige eller dreng – opfattes og opfatter sig selv, udvikler sig, og for hvilke valg hun/han træffer, fra de tidligere år til det endelige valg af uddannelse og karrierevej. Tilgangen til køn

spiller ind i hverdagens undervisningspraksis og påvirker derigennem den enkelte elevs skoleliv, personlige udvikling, socialisering og videre færd i uddannelsessystemet.

Det betyder, at man som lærer må forholde sig til den kompleksitet, som køn og kønsidentiteter udgør, samt udvikle et blik for kønnede forholdemåder – både hos én selv og hos ens elever.

I projektet har vi arbejdet med at forstå, hvad der ligger til grund for produktion af kønsstereotyper i pædagogisk praksis og undervisning, og i projektet har vi arbejdet med mulige måder at udfordre disse på. Resultatet af det arbejde er mundet ud i denne materialesamling.

2. Teoretisk baggrund for kønsbevidst pædagogik

Af Tekla Canger, forsker i køn og lektor på læreruddannelsen ved Københavns Professionshøjskole

Projektets teoretiske forankring hviler på kønsbevidst pædagogik, og i det følgende udfoldes, hvad der forstås ved kønsbevidst pædagogik.

Kønsbevidst pædagogik kan beskrives som ”en pragmatisk tilgang til pædagogisk praksis, hvor udfordring af kønsstereotyp adfærd og sprog står centralt.” En sådan fremstilling kalder dog på at blive nuanceret. For det første fordi det kræver noget særligt overblik vedet at udvikle blik for og få øje på kønsstereotyp adfærd og sprogbrug. For det andet fordi det forudsætter en viden om, hvordan kønskonstruktioner produceres og reproduceres i pædagogiske sammenhænge. For det tredje fordi det er svært at ændre på selvfulgelige forståelser og praksisser, etableret over tid og i særlige kulturelle sammenhænge.

Forudsætningen for at praktisere kønsbevidst pædagogik er, at man overhovedet er i stand til at få øje på produktion og reproduktion af kønsstereotype fremstillinger af henholdsvis piger og drenge. Og særligt er det centralt at være i stand til at have blik for egne produktioner af kønsstereotyper. Det betyder med andre ord, at det forudsætter en nysgerrighed over for det, som man selv umiddelbart tager for givet. Sådanne selvfulgeligheder kan komme til udtryk som essentialiseringer; at man forstår køn og kønnets adfærd som noget essentielt og som noget der ikke står til at ændre. Når man essentialiserer køn, sætter man lighedstegn mellem adfærd og biologisk køn, og man forstår adfærd som udtryk for biologisk køn. Det ser vi f.eks., når en vild og udadreagerende adfærd hos en dreng forklares med, at ’han jo bare er en rigtig dreng’.

Selvfulgeligheder kan også komme til udtryk som ’kønsblindhed’, hvilket vil sige, at kønnets gøres ’usynligt’ og ikke betragtes som betydningsfuldt. Det ser vi, når lærere siger, at ’de ikke ser drenge og piger, men elever’. Derved lukker de øjnene for de strukturelle og kulturelle rammer, der skaber særlige betingelser og muligheder for elever med forskellige køn. Det kan få den konsekvens, at man overser sine egne forforståelser og ideer om hvad der gør en dreng til en dreng og en pige til en pige.

Når man er ’blind,’ får man ikke øje på de forhold, som skaber stereotyper, og dermed kan man komme til at udvikle snævre forestillinger om det ’drenge’ og det ’pige’. Første skridt i at udvikle en kønsbevidst pædagogik bliver altså at gøre op med ens egne essentialiserede forståelser af køn og anerkende, at kønsstereotyper eksisterer og lever i bedste velgående. Først da er det muligt at udfordre disse, og dermed skabe bedre betingelser for flere børn.

Forståelse af køn

For at kunne arbejde kønsbevidst er det nødvendigt at have en forståelse af det kønsbevidste pædagogisk vidensgrundlag. Der er tale om en forståelse, hvor kønnede udtryk og kønnets adfærd forstås som socialt konstrueret. Det er ikke ensbetydende med, at man ikke anerkender, at biologisk køn eksisterer. Det betyder blot, at den betydning, vi tillægger kønnets, er historisk og kulturelt betinget. En

sådan forståelse forpligter os på at forholde os kritisk til, hvordan vi indholdsudfylder kategorierne ’dreng’ og ’pige,’ og vi er nødt til at være udforskende i forhold til, hvordan kategorierne ’gøres’. En forståelse af kønnets adfærd, som noget man ’gør’, fremfor noget man ’har,’ forudsætter også, at vi forholder os til de normalforventninger, som vi har til kønnets adfærd. Normalforventninger har nemlig stor betydning for, hvad vi accepterer som legitimt kønnets adfærd. Den forventede kønnede adfærd og de forestillede kønnede præferencer møder børn og unge fra et meget tidligt tidspunkt. De konfronteres med ’hvad der forventes’ gennem reklamer og sociale medier, gennem den kønnede opdeling af tøj og legetøj i butikkerne, gennem de forskellige børnefællesskaber, som de indgår i, og gennem voksnes mere eller mindre bevidste sprogbrug vedrørende køn.

Alt dette skaber nogle særlige forventninger til, hvad det vil sige at være ’rigtig’ pige eller dreng, hvilket gør det vanskeligt at gøre køn på måder, der falder udenfor normalforventninger.

Hvis skolekulturen og lærerens professionelle praksis ikke udfordrer disse normalforventninger, risikerer man at bidrage til en legitimering af stereotype fremstillinger af køn. Man skaber derved en kultur, hvor de børn, der ikke nødvendigvis kan spejle sig i disse fremstillinger, forstår sig selv som forkerte eller upassende. Det kan resultere i, at nogle børn vil gå langt for at ’gøre’ køn på socialt acceptable måder, hvilket udvisker en forståelse af, at der potentielt findes et utal af måder at gøre køn på, hvis rammerne for normalforventninger udvides.

Sprog og kønnede forventninger

Den konkrete praktisering af kønsbevidst pædagogik indebærer, at vi forholder os aktivt til sprogets betydning for produktion og reproduktion af forestillinger om køn.

Sprog består af organiserende kategorier, og disse kategorier er nødvendige for at skabe orden og bidrage til en fælles forståelse. Med andre ord kan vi ikke undvære sproglige kategorier, men vi kan arbejde bevidst med at udfordre de måder, hvorpå sproglige kategorier er organiseret og indholdsudfyldt. Sproget er kulturelt og socialt konstruerede kategorier, der kunne se anderledes ud. F.eks. ville vores forståelse af kategorien ’pige’ se anderledes ud, hvis vi havde et større sprogligt repertoire at trække på. Et begrænset sprogligt repertoire reducerer kategorien og dermed de identifikationer og handlemuligheder, som deltagere indenfor kategorien har. Når et barn placeres i en stereotyp forståelse, produceres der både et særligt blik på barnet, og barnet udvikler også et særligt blik på sig selv. På den måde bliver kategorien ’rigtig pige’ udtryk for en kategorial tænkning, der får betydning for, om barnet oplever sig som rigtig eller forkert. Når vi sprogligt har identificeret en ’rigtig pige,’ vil der ganske givet være børn med pigekøn, der falder uden for kategorien, og på sigt vil forstå sig selv som ’forkerte’ i forhold til den selvfulgelighed, hvormed vi konstruerer kategorien ’rigtig pige’. Det sprog, som vi anvender, og de sproglige kategorier, som vi placeres og placerer os selv i, bidrager på den måde til særlige forståelser af hvem ’vi’ og ’de’ er.

Udfordringen består i at gå på opdagelse i egne sproglige forholdemåder. Når vi bruger ord som ’jo’, ’selvfulgelig’ og ’naturligvis’,

kan man eventuelt træde et symbolsk skridt tilbage og sætte spørgsmålstejn ved det selvfølgelige i ens sproglige betragtning. Man kan være nysgerrig på, hvornår man anvender kønnede betegnelser såsom 'tøsefnidder', 'drengerøve' m.m. Man kan udfordre sine egne sproglige konstruktioner, når man taler om forventninger til henholdsvis piger og drenge, og endelig kan man være opmærksom på egne forforståelser af kønnets adfærd.

Indhold, materialer og organisering af undervisning

Fokus på stereotyper, sprog og forventninger er ikke det eneste, der kendetegner en kønsbevidst pædagogik. Praksishandlinger kan også være reflektivt kønsbevidste. Derfor giver det også god mening at tale om organisering af undervisning eller didaktisk begrundede valg af indhold og materialer, når man taler om kønsbevidst pædagogik.

I flere og flere sammenhænge er der krav til eleverne om at arbejde i grupper. Sådanne krav kalder på en opmærksomhed på, hvordan eleverne sidder. Hvis grupper ikke dannes med refleksion over elevernes præferencer og kompetencer, men udelukkende dannes for at skabe balance mellem kønnene, er der en risiko for, at man reproducerer stereotype forestillinger om adfærd, styrker og svagheder. Forestillinger om piger som gode til at 'holde styr på de urolige drenge' eller drenge 'der har godt af at blive splittet op, så de ikke larmer så meget' er kendte eksempler på begrundelser for kønsblandede bordgrupper. Den selvfølgelige forventning til, at det er kønnene, der afgør en sådan indvirkning, producerer trange positioner for alle elever. Det er ikke per definition et problem at blande køn ved bordene – eller lave rene 'drenge- eller 'pigeborde' – men man skal gøre sig overvejelser om, hvorfor man vælger at lade køn være et organiserende princip. Og man skal overveje hvilke potentielle stereotype kønsforståelser, man bidrager til at producere.

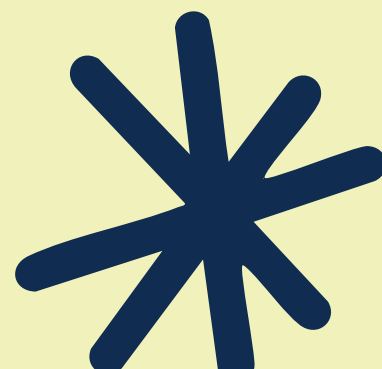
En anden udfordring består i kønsopdeling i kortere eller længere forløb. Der kan være gode grunde til at kønsopdele – visse elever kan opleve en større frihed til at kunne udtale sig frit, når de kun er sammen med børn med

samme biologiske køn. Men modsat kan kønsopdeling også cementere ideen om, at piger og drenge har forskellige måder at forstå verden på, fordi de er piger og drenge. Og hvis undervisningens indhold i kønsopdelt undervisning tilmed differentieres ud fra betragtninger om 'hvad piger/drenge interesserer sig for', generaliseres piger og drenge's interesser udelukkende ud fra deres biologiske køn. I stedet for at antage at et særligt indhold eller en særlig arbejdsform er særligt velegnet til hhv. drenge og piger, indeholder en kønsbevidst pædagogik snarere et differentieringsperspektiv, hvor variation står centralt.

Endelig lægger den kønsbevidste pædagogik også op til, at man som lærer udfordrer kønnede repræsentationer i læremidler, analoge såvel som digitale. Det kalder på, at læreren overvejer, hvad det betyder for kønsstereotyp reproduktion, at det f.eks. altid er 'Mads', der køber fire fodbolde, men det er Matilde, der beregner, hvor mange penge hun skal spare sammen for at købe den dukke, hun gerne vil have. På samme måde giver det god mening at forholde sig til kønsrepræsentationer i f.eks. litteratur i danskundervisningen, hvor man enten kan gå på opdagelse i litteratur, der udfordrer kønsstereotyper, eller man kan arbejde analytisk med at udfordre kønsstereotyper i litteratur, der benytter sig af disse. Pointen er, at de fleste læremidler i alle fag er kønnede, men først når man får øje på det, er det muligt at arbejde nysgerrigt med køn i materialet.

Opsamling

Overordnet kan man sige, at kønsbevidst pædagogik, er et kritisk syn på egen praksis med en tydelig intention om at skabe bedre betingelser for trivsel og læring for elever, der i en skolekontekst ikke bindes af særlige, snævre forståelser af, hvad det vil sige at være 'dreng' eller 'pige'.

3. Vejledningen

Vejledningen er en guide til materialesamlingen og introducerer formålet med materialerne, hvordan materialerne er blevet til og hvordan de kan anvendes.

Materialesamlingens formål

Vejledningen skal give inspiration til, hvordan materialerne kan anvendes, og skal ses som en hjælp til at finde rundt i materialesamlingen og til at få idéer til mulige måder at arbejde med indholdet på.

De enkelte materialer i samlingen er udformet, så de kan anvendes selvstændigt. De er tænkt til at kunne tages i brug direkte i praksis, også uden at vejledningen nødvendigvis bruges aktivt.

Materialerne har været afprøvet af lærerne i projektet i forbindelse med udviklingen. Erfaringerne fra disse afprøvninger har været med til at kvalificere både indholdet og de forslag til anvendelse, som præsenteres i både case- og øvelseskataloget. På den måde bygger materialesamlingen på konkrete erfaringer med, hvordan materialerne kan fungere i brug.

Når man arbejder med køn i materialesamlingen, gør man det med blik for den konkrete situation. Det betyder, at der ikke findes én rigtig eller forkert måde at gøre det på. I stedet handler det om løbende at reflektere over sin undervisning og træffe gode didaktiske valg, der understøtter både trivsel og et inkluderende læringsmiljø.

Materialesamlingens målgruppe

Materialet er lavet til kollegiale drøftelser i mindre og større teams og/eller på skolens niveau og henvender sig til lærere, der ønsker at arbejde med og facilitere dialoger om køn.

Materialesamlingens dele

Materialesamlingen består af:

Et casekatalog, hvor forskellige kønsrelaterede dilemmaer optræder. Til de forskellige cases hører en række refleksionsspørgsmål, som har til formål at inspirere til dialog og udvikling.

Et øvelseskatalog, hvor lærere får mulighed for at sætte køn i fokus gennem forskellige øvelser, nogle i relation til konkrete cases fra casekataloget. Til øvelserne er der en række udsagn, udtryk, udsnit mm., som er lavet som flashcards.

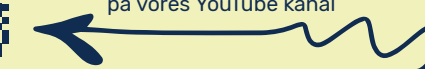
Alle cases og øvelser er produceret på baggrund af og i samarbejde med lærerne i projektet, som både har været med til at teste, opleve og drøfte materialerne med udgangspunkt i erfaringer fra egen praksis.

En vejledning, som giver en introduktion til materialesamlingen og dens forskellige dele.

Filmen "En køn historie". Filmen er udviklet til projektet som et satirisk indslag til arbejdet med kønsbevidsthed i folkeskolen. Filmen kan findes på Danmark Lærerforenings YouTube kanal: <https://youtu.be/OZRc00cgjsADen>

Scan QR kode og se filmen på vores YouTube kanal

4. Casekatalog

Casekataloget præsenterer virkelighedsnære dilemmaer, som lærerne selv har oplevet. Målet med casene er at få øje på køn, skabe dialog om køn i egen praksis og har til hensigt at skabe refleksion over, hvordan man i egen praksis vil forholde sig til en tilsvarende situation.

Der er i alt 17 cases, hvor hver case følges af 3-4 refleksionsspørgsmål, som man med fordel kan arbejde med i mindre teams eller med hele lærerkollegiet. Casene er organiseret i 4 temaer:

TEMA 1	Skolekultur og klassekultur
TEMA 2	Trivsel og relationer
TEMA 3	Undervisning og fag
TEMA 4	Samarbejdspraksis

Til hver case er der en beskrivelse af de tolkninger og bevæggrunde, som lærerne i projektet har gjort i forbindelse med udarbejdelse af casen. Beskrivelsen kan kaste lys over casens dilemma og tydeliggør dens relevans i forhold til kønsbevidst praksis. Tolkningerne er lavet på baggrund af refleksion over følgende spørgsmål:

- Hvori består dilemmaet?
- Hvorfor skete det?
- Hvorfor er det relevant?
- Hvilken viden kan vi bruge til at forstå dilemmaet?

Formål

Casekataloget er udviklet som et redskab til refleksion over og dialog om køn i praksis. Formålet er ikke at give færdige svar men at skabe et afsæt for at arbejde med konkrete situationer med køn, som kan minde om de situationer, som lærere møder i deres egen hverdag. Gennem arbejdet med casene får deltagerne mulighed for at drøfte handlemuligheder, perspektiver og dilemmaer i et trykt og fagligt rum.

Tanken er altså, at casearbejdet skal kobles til deltagernes egen praksis. Hver case kan derfor bruges som spejl på situationer fra hverdagen og som anledning til at reflektere over, hvordan man som lærer møder og håndterer kønsbaserede udfordringer i undervisningen og i samspillet med elever. På den måde kan casekataloget være med til at understøtte en fælles samtale om praksis og bidrage til en mere bevidst og reflekteret tilgang til arbejdet med køn og trivsel i skolen.

Baggrund

Casekataloget er udviklet over flere omgange og er løbende blevet kvalificeret og afprøvet i samarbejde med lærerne i projektet. Gennem testning og fælles drøftelser har lærere bidraget med erfaringer, perspektiver og justeringer, som har været med til at forme både indholdet og formuleringen af de enkelte cases. På den måde tager kataloget udgangspunkt i situationer og dilemmaer om køn, der ligger tæt på den praksis, lærere møder i hverdagen.

Anvendelsen af casekataloget

Casekataloget kan bruges på flere forskellige måder afhængigt af formål og sammenhæng. Det kan eksempelvis anvendes på lærermøder, i fagteams eller i andre professionelle fællesskaber, hvor lærere har mulighed for at drøfte praksis og dele erfaringer. Her kan en eller flere cases danne udgangspunkt for fælles refleksion over, hvordan lignende situationer kan opstå i hverdagen, og hvilke handlemuligheder der kan være relevante.

Casene kan også bruges i mindre grupper, hvor deltagerne først drøfter en case sammen og derefter kobler den til deres egne erfaringer fra undervisningen, samspillet med elever eller oplevelser med kønsstereotypet sprog fra kollegaer eller forældre. På den måde kan casearbejdet være med til at skabe en fælles forståelse af udfordringer og muligheder i arbejdet med kønsrelaterede problemstillinger.

Derudover kan casekataloget bruges i forbindelse med kompetenceudvikling, temadage eller interne workshops. Her kan casene fungere som konkrete indgange til at arbejde med temaet og gøre det lettere at tale om situationer, som ellers kan være svære at sætte ord på. Uanset ramme er intentionen, at casekataloget skal understøtte refleksion over egen praksis og bidrage til faglige samtaler om, hvordan man som lærer kan møde og håndtere kønsbaserede udfordringer i skolen.

5. Øvelseskatalog

Øvelseskataloget indeholder 18 øvelser, som på forskellig vis kan sætte gang i dialogen om vores forestillinger om køn.

I materialesamlingen har øvelserne 4, 5, 8, 12, 13, 14 og 15 flashcards til at understøtte arbejdet med køn. Disse øvelsers flashcards er også at finde på Danmarks Lærerforenings hjemmeside ved at søge efter "kønbevidsthed", så de nemt kan printes efter behov. Derudover vil der til nogle af øvelserne være behov for at printe eller vise deltagerne de udsagn, som skal bruges i arbejdet med øvelsen.

Formål

I øvelseskataloget præsenteres øvelser, som lærerne i projektet har udarbejdet på baggrund af de 18 cases. Øvelserne kan bruges som selvstændige øvelser med kollegaer, og i nogle tilfælde med elever, men det er også oplagt at bruge øvelserne sammen med, eller på baggrund af, arbejdet med udvalgte cases.

Øvelserne har til formål:

- at skærpe kønsbevidstheden hos lærere og skubbe til egen og andres for forståelse og kulturelle bevidsthed
- at styrke alles deltagelse gennem en aktivitet.

Anvendelse af øvelserne kan bidrage til at udvikle en forståelse for hinanden, idet der skabes rum for sammen at reflektere over egne værdier og holdninger, bevidste som ubevidste. Derudover bidrager øvelserne til at skabe et fælles sprog, hvor man synliggør og begrunder egne ståsteder.

Øvelserne skal bidrage til en øget opmærksomhed på køn. Det handler blandt andet om at sætte ord på de dilemmaer og forestillinger, der findes om køn, og om hvordan man kan skabe en skole, hvor alle føler sig inkluderet.

Baggrund

Øvelseskataloget er ligesom casekataloget løbende blevet kvalificeret og afprøvet i samarbejde med lærerne i projektet. Gennem testning og fælles drøftelser har lærerne bidraget med erfaringer og perspektiver, som har været med til at justere og færdigudvikle øvelserne. På den måde er kataloget blevet formet med afsæt i læreres konkrete erfaringer med at arbejde med køn og refleksion i praksis.

Anvendelsen af øvelseskataloget

Ligesom casekataloget kan øvelseskataloget bruges på forskellige måder og i forskellige situationer. En række af øvelserne er knyttet til specifikke cases, som med fordel kan inddrages i arbejdet med øvelserne. Det vil fremgå af den enkelte øvelse, hvilken case den eventuelt knytter sig til.

6. "En køn historie" – en film om kønsbevidsthed

"En køn historie" er udviklet som et satirisk indslag til arbejdet med kønsbevidsthed i skolen.

Formål

Gennem satire og genkendelige virkemidler åbner filmen forskellige tematikker om køn på en let og tilgængelig måde, der kan skabe grin og sænke paraderne hos deltagerne.

Ved at bruge en tydeligt iscenesat og satirisk form, synliggør filmen nogle af de antagelser og stereotyper, der ofte præger forståelser af køn. På den måde kan filmen fungere som et fælles udgangspunkt for refleksion og samtale om, hvordan køn og kønsstereotyper kan påvirke forventninger, muligheder og handlemønstre i skolen.

Filmen er tænkt som en aktivitet, der kan åbne temaet og danne rammen for en fælles dialog om kønsbevidsthed.

Baggrund

"En køn historie" er udviklet i samarbejde mellem Danmarks Lærerforening og instruktør Lotte Svendsen, manuskriptforfatter Oliver Zahle og er produceret af Hansen & Pedersen.

Link til filmen

Filmen "En køn historie" kan findes på YouTube via følgende link:
<https://youtu.be/0ZRc00cgjsADen>

Eller ved at scanne denne QR kode:

Anvendelsen af filmen

Filmen er tænkt som en indledende aktivitet i f.eks. en workshop eller et møde, hvor der påbegyndes et arbejde med kønsbevidsthed. Filmen kan fungere som en fælles introduktion til temaet og som en kickstarter til dialoger om kønsbevidsthed.

Gennem satire kan filmen være med til at sænke paraderne og gøre det lettere for deltagerne at gå ind i emnet.

Efter visningen af filmen kan deltagerne eksempelvis drøfte, hvilke situationer, udsagn eller pointer fra filmen, som de hæfter sig ved, og hvilke genkendelige eller overraskende elementer de lægger mærke til. Samtalen kan også rette opmærksomheden mod de antagelser om køn, som filmen bringer frem.

Instruktør Lotte Svendsen har udarbejdet et notat "Instruktørens overvejelser fra skrive-rummet", der indeholder de refleksioner og overvejelser, som hun og filmholdet gjorde sig under optagelserne. Notatet kan med fordel bruges til at understøtte dialogen, når man har set filmen (øvelse 18 i øvelseskataloget). Øvelse 16, 17 og 18 i øvelseskataloget knytter sig til filmen.

7. Tre eksempler på anvendelse af materialesamlingen

Materialesamlingen kan bruges på forskellige måder, lige fra et enkelt teammøde til et større systematisk arbejde over et skoleår.

Afhængigt af, hvad man har til rådighed af tid, og i hvilken sammenhæng man bruger materialesamlingen, er der forskellige måder at arbejde med den på. Hvis man f.eks. kun har et teammøde til rådighed, anbefales det, at man kun vælger én case eller én øvelse at arbejde med. I det tilfælde bør man vælge en case eller en øvelse fra det tema, der relaterer til den eller de problemstillinger, man oplever i sin praksis.

Hvis man derimod arbejder med

materialesamlingen over længere tid, har man mulighed for at dykke ned i flere temaer og dermed diskutere flere cases og gennemføre flere øvelser. I det tilfælde, kan det være en god ide at planlægge hele forløbet fra start til slut, så man kommer gennem forskellige temaer og typer af øvelser.

Nedenfor vises tre eksempler på, hvordan og i hvilke sammenhænge, man kan arbejde med samlingen.

Eksempel 1: Et kort forløb for en afgrænset gruppe lærere

Har man kun et teammøde til sin rådighed, kan forløbet se ud på følgende måde:

1. Forberedelse til mødet: læs afsnit 2 om kønsbevidsthed i denne vejledning.
2. På mødet (minimum 90 minutter):
 - a. Se filmen 'En køn historie' og diskutér med udgangspunkt i de refleksions-spørgsmål, der knytter sig til filmen (Øvelse 16 i øvelseskataloget)
 - b. Vælg en case fra casekataloget eller en øvelse fra øvelseskataloget, som I finder relevant.
 - c. Diskutér casen eller afprøv øvelsen
 - d. Afslut mødet med en kort evaluering eller opsamling, hvor det overvejes, om man ønsker at arbejde videre med materialesamlingen på et senere tidspunkt.

Eksempel 2: Et længere forløb med de samme deltagere

Hvis man i et team eller på en årgang oplever, at der er udfordringer med elevernes trivsel eller kultur, kan man med fordel arbejde med materialesamlingen over længere tid. Det samme gør sig gældende, hvis man oplever udfordringer inden for de fire casetemaer:

- Skolekultur og klassekultur
- Trivsel og relationer
- Undervisning og fag
- Samarbejdspraksis

Et eksempel på en problemstilling, hvor man kan arbejde med materialesamlingen, kan være, hvis eleverne modsætter sig at arbejde i kønsblandede grupper.

En anden grund til at arbejde med materialesamlingen over længere tid er, at man er usikker på, hvad der er på spil ift. køn. Det kan f.eks. være, at man er i tvivl om, hvorvidt man selv bidrager til stereotype forståelser af køn blandt eleverne.

Såfremt noget af ovenstående er på spil, kan man arbejde med materialesamlingen på følgende måde:

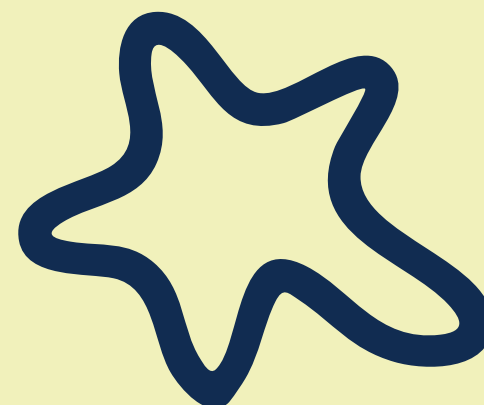
1. Som forberedelse før forløbet læses afsnit 2, 4 & 5 i denne vejledning. Det giver overblik over det teoretiske grundlag for kønsbevidst pædagogik og formål og anvendelse af både case- og øvelseskatalog.
2. Første møde følger samme struktur som i eksempel 1, men med disse tilføjelser:
 - a. Der formuleres et mål for forløbet
 - b. Der udarbejdes en ramme/tidsplan for forløbet
 - c. I slutningen af mødet beslutter man sig for at afprøve en aktion eller en kønsbevidst handling i perioden mellem første og andet møde.
3. Andet møde:
 - a. Opsamling på afprøvning
 - b. Arbejde med ny case eller øvelse
 - c. Beslutte en ny aktion eller kønsbevidst handling.

Et forløb af længere varighed kan være 2-3 mødegange, men kan også køre over længere tid.

Eksempel 3: Et forløb der indgår som led i skoleudvikling

En tredje måde at arbejde med materialesamlingen på kan være i forbindelse med skoleudvikling og vil ofte være initieret af ledelsen, skolebestyrelsen eller en mindre gruppe af lærere, der føler et behov for at gøre styrket kønsbevidsthed til et helskoleanliggende. I de tilfælde vil hele lærerkollegiet indgå.

Forløbets struktur er den samme som i eksempel 2, men med den forskel, at man arbejder i mindre grupper. Der skal tages stilling til, hvordan grupperne sammensættes (årgangsteams, fagteams el.lign.), hvordan der skal arbejdes og om der evt. skal være en koordinator for arbejdet.

SAMMEN GØR VI EN GOD SKOLE BEDRE

DANMARKS LÆRERFORENING

Vandkunsten 12
1467 København K

Telefon 33 69 63 00
E-mail: dlf@dlf.org